

Karaman, Oktay, “Milli Mücadele ve Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun’da Basın Hayatı: Işık Gazetesi”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 6/11, ss.429-446.
DOI: 10.31765/karen.797024

Bu makale etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektirmemektedir.
This article doesn't require ethical committee permission and/or legal/special permission.

MİLLİ MÜCADELE VE CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA GİRESUN’DA BASIN HAYATI: IŞIK GAZETESİ*

Oktay KARAMAN**

* Araştırma Makalesi / Research Article

Bu makale, 30-31 Mayıs 1998 tarihinde gerçekleşen Giresun Kültür Sempozyumu’nda “Giresun Basın Tarihinden Levhalar: Işık Gazetesi” adıyla sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş şeklidir.

** Dr. Öğr. Üyesi,
Giresun Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Tarih Bölümü,
Giresun/TÜRKİYE
✉ oktay.karaman@giresun.edu.tr

ORCID : 0000-0002-0495-9986

Anahtar Kelimeler: Giresun, Matbaa,
Yerel Gazete, Işık Gazetesi

Keywords: Giresun, Printing House, Local Newspaper, Işık Newspaper

Geliş Tarihi / Received Date: 18.09.2020

Kabul Tarihi / Accepted Date: 08.12.2020

Öz: Geçmiş olayların araştırılmasında çok büyük öneme sahip olan gazeteler, yayımlandıkları dönemin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerinin bilinmesinde en etkili araçlardır. Özellikle yerel gazetelerin, şehir tarihi çalışmaları ve şehirlerin geçmişte her alandaki özelliklerini anlamada büyük yararlılıkları olmuştur. Osmanlı Devleti’nde basın hayatı, 19. yüzyılın başında yabancı devletler tarafından başlatılmıştır. Osmanlı Devleti’nin ilk Türkçe gazetesi 1 Kasım 1831 tarihinde yayımlanan Takvim-i Vekayi olmuştur. 1840 yılında Ceride-i Havadis, 1860 yılında ise Tercüman-ı Ahval yayın hayatına başlamıştır. Osmanlı Devleti’nde 19. yüzyılın sonlarında batılılaşma çabaları ve basın hayatı için önemli bir gelişme, 1864 yılından itibaren vilayet matbaalarının kurulmasıdır. Bu bağlamda, Vilayet matbaaları, yerel gazeteciliğin ortaya çıkmasını da sağlamıştır. Giresun’da basın hayatı 1910 yılında başlamıştır. Özellikle Milli Mücadele Dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında, çok dinamik bir basın hayatı görülmektedir. Şehirdeki matbaalarda basılan gazeteler ve dergiler, halkın bilinçlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Gazete ve dergilerin çıkarılmasında en önemli araç olan matbaa, 1910 yılında kurulmuş ve 1923 yılına kadar şehirde, Yeni Yol, Giresun ve İttihat Terakki matbaaları basın hayatına hizmet etmişlerdir. Giresun’da ilk çıkan gazeteler, 1910’da “Giresun”, 1911 de “Giresun Maarif”, 1912’de “Karadeniz”, “Hadim-i Millet” ve “Kavlak”, 1918’de “Işık”, 1920’de “Gedikkaya” ve 1925’de “Yeşilgiresun” adıyla yayımlanmışlardır. Işık Gazetesi 1 Nisan 1918 tarihinde yayın hayatına başlamış ve 1927 yılına kadar devam etmiştir. Gazetenin hemen her sayısında sahibi Çemşitzade Nuri Ahmet, yeni Türkiye Cumhuriyeti’nin ve Giresun’un gündemini yorumlamıştır. Milli ve manevi konularda çok hassas bir yayın politikası izlemiş ve bu konularda hiç taviz vermemiştir. Şehirdeki siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatla ilgili haberlere yer verilmiştir. Ülkede meydana gelen deprem ve hastalık gibi olaylarda, gazete gelirinden, bağış ve geliri ihtiyaç sahiplerine verilmek üzere eşya piyangoları düzenlemiştir. Işık Gazetesi, gazetelerin en önemli görevi olan toplumun haber alma kaynağı ve bilinçlenmesini layıkıyla yerine getirmiştir.

THE PRESS LIFE IN GİRESUN IN THE FIRST YEARS OF THE NATIONAL STRUGGLE: THE REPUBLIC IŞIK NEWSPAPER

Abstract: Newspapers, which have a great importance in researching past events, are the most effective tools in knowing the political, social, economic and cultural characteristics of the period they were published. Especially local newspapers have a great worth in the city history studies and understanding the characteristics of cities in all fields in the past. Press life in the Ottoman Empire was started by foreign states at the beginning of the 19th century. The first Turkish newspaper of the Ottoman State was Takvim-i Vekayi, published on November 1, 1831. Ceride-i Havadis started its publication life in 1840 and Tercüman-ı Ahval in 1860. An important development for the westernization efforts and press life in the late 19th century in the Ottoman Empire was the establishment of provincial printing houses since 1864. Provincial printing houses also enabled the emergence of local journalism. Press life in Giresun started in 1910. Especially during the National Struggle Period and the first years of the Republic, a very dynamic press life is observed. Newspapers and

magazines printed in printing houses in the cities played an important role in raising public awareness. The printing house, which is the most important tool for publishing newspapers and magazines, was established in 1910 and until 1923, Yeni Yol, Giresun and İttihat Terakki printing houses served the press life in the city. The first newspapers published in Giresun were "Giresun" in 1910, "Giresun Maarif" in 1911, "Karadeniz", "Hadim-i Millet" and "Kavlak" in 1918, "Işık" in 1920, "Gedikkaya" and "Yeşilgiresun" in 1925. Işık Newspaper started its publication life on April 1, 1918 and continued until 1927. Almost in every issue of the newspaper, the owner of the newspaper, Çemşitza Ahmed Nuri, commented on the agenda of the new Republic of Turkey and Giresun. It followed a very sensitive publishing policy on national and moral issues and made no concessions on these issues. News about the political, social, economic and cultural life of the city were included. During the events such as earthquakes and illnesses in the country, donations from newspaper revenues and goods lotteries were organized to be given to the needy. Işık Newspaper has fulfilled the most important task of newspapers, which is being the source of information and increasing awareness of the society.

Giriş

Geçmişin birinci derecede açığa çıkmasında çok önemli rolü olan gazeteler, yayımlandıkları dönemin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerini büyük ölçüde ortaya koymuşlardır. Özellikle yerel gazeteler, yayımlandıkları şehirler için son derece hayati öneme sahiptir. Yerel gazetelerin, şehir tarihi çalışmaları ve şehirlerin geçmişteki her alanda özelliklerini anlamada büyük etkileri olmuştur. Yerel gazeteler bu kadar önemli olmalarına rağmen, önemli bir kısmı tam koleksiyon şeklinde günümüze kadar ulaşamamıştır. Ancak bu gazetelere ilgi duyan ve gelecek için önemini bilen bazı kişilerin gayretleriyle günümüze ulaşan yerel gazete nüshaları mevcuttur.

Osmanlı Devleti'nde basın hayatı, 19. yüzyılın başında yabancı devletler tarafından başlamıştır. İstanbul'daki Fransız Büyükelçiliği, 1796 yılından itibaren kendi kolonilerine dağıtılmak üzere Fransızca gazete çıkarmıştır.¹ Osmanlı Devleti'nin ilk Türkçe gazetesi, 1 Kasım 1831'de yayımlanan Takvim-i Vekayi olmuştur. Bu gazeteden 3 sene önce Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından 20 Kasım 1828'de Kahire'de, Vekayi-i Mısriyye gazetesi ilk Türkçe-Arapça gazete olarak yayın hayatına başlamıştır.² Osmanlı Devleti'nin ilk resmi gazetesi Takvim-i Vekayi haftalık olarak planlanmış ancak ilk 8 sene boyunca yılda en fazla 31 sayı çıkmıştır. Bugünkü resmi gazete, Takvim-i Vekayi'nin devamıdır. Takvim-i Vekayi'den daha önce İzmir ve İstanbul'da Fransızca gazeteler ve bir Osmanlı eyaleti olan Mısır'da iki ayrı gazete daha yayın

¹ Demir, 2014: 60.

² İbrahimov, 2016: 86; Koloğlu, 2006: 15-16.

hayatına başlamışsa da, Takvim-i Vekayi'nin İstanbul'da ve Türkçe olarak basılması, bu gazeteyle ilk Osmanlı gazetesi olma özelliğini kazandırmıştır.³

İlk resmi gazete olan Takvim-i Vekayi'den sonra özel sermayenin kurduğu ilk gazete olan Ceride-i Havadis, 31 Temmuz 1840 tarihinde çıkmıştır. Ceride-i Havadis daha sonra Ruzname adıyla yayın hayatına devam etmiştir. 1860 yılında Tercüman-ı Ahval gazetesinin yayın hayatına başlaması, Osmanlı basın tarihinde ilk rekabet ortamını oluşturmuştur.⁴ Sahibi ve kurucusu Ağâh Efendi olan Tercüman-ı Ahval gazetesinin yayınlanması, hem gazetecilik, hem de edebiyat, sanat ve kültür tarihinin dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Ağâh Efendi, tamamen kendi maddi imkânları ile gazetesini çıkarmıştır.⁵ Takvim-i Vekayi'nin resmi, Ceride-i Havadis gazetesinin de yarı resmi olmasından dolayı, birçok gazeteci Türk basın tarihinin başlangıcı olarak, Tercüman-ı Ahval gazetesini kabul etmiştir.⁶

Osmanlı Devleti'nde, 19. yüzyılın sonlarında batılılaşma çalışmaları ve basın hayatı için önemli bir gelişme, 1864'ten itibaren vilâyet matbaalarının kurulmasıdır. Bu matbaaların görevleri, çıkarılacak kanunların, nizamnamelerin hızlı bir şekilde çoğaltılıp, süratle bütün halk tabakasına ulaştırılmasıdır.⁷ Vilâyet matbaaları, yerel gazeteciliğin ortaya çıkmasını da sağlamıştır. Yerel gazete konusunda ilk harekete geçen kişi Mithat Paşa olmuştur. 3 Mart 1865 tarihinde Tuna gazetesini çıkarmış ve bu gazete 1877 yılına kadar yayın hayatına devam etmiştir.⁸ Tuna gazetesinin dışında 1860'ta Beyrut'ta Hadikatu'l Ahbar, 1866'da Trablusgarp'ta Trablusgarp, 1867'de Girit'te Girit, 1869'da Bursa'da Hüdavendigâr, 1871'de Prizren'de Prizren, 1872'de Adana'da Seyhan gazeteleri, Osmanlı Devleti'nde yerel gazetelerin öncülleri olmuşlardır.⁹ 1866 yılında Ali Suavi Muhbir, 1869'da Basiretçi Ali Bey Basiret, 1870'de Namık Kemal İbret ve değişik tarzlarla yayınlanan Muhip, Utarit, Terakki, Mümeyyiz, Hakayık ül-Vekayi, Asır, Devir, Hadika, Hulasat-ül Efkâr, Medeniyet, Sadakat, İstikbal, Vakit ve Sabah gibi gazeteler, I. Meşrutiyetin ilanına kadar Osmanlı basın hayatını oluşturmuşlardır.¹⁰

1876'da I. Meşrutiyetin ilanı ve Kanun-ı Esasi'nin kabulünden sonra Osmanlı aydınları tarafından hükümet aleyhine muhalefet başlamıştır. Osmanlı Hükümeti ve Padişah, bazı tedbirlerle bu muhalefeti etkisiz hale getirmeye çalışmışlardır. Bazı gazetelerin yayın hayatına son verilerek, sansür mekanizması uygulanmıştır. Bu uygulamalara rağmen, Meşrutiyet yönetiminin askıya alınmasından sonra çok sayıda gazete ve dergi yayınlanmıştır. 1881 yılına kadar yayınlanabilen gazete ve dergiler arasında Osmanlı, Tercüman-ı Şark, Tercüman-ı Hakikat, Karagöz, Vasıta-i Servet, Vakayı-ı Tıbbiye, Mecmua-i Ebuzziya, Mizan, Gayret, Muhit, Mektep, Servet-i Fünun, Malumat, İkdâm, Hanımlara Mahsus gazete, Resimli gazete ve İrtika bulunmaktadır,¹¹

1908'de Meşrutiyetin yeniden ilan edilmesinden sonra yayın hayatına başlayan gazete ve dergi sayısı çok artmış ve 1908-1909 yılları arasında 353 dergi ve gazete çıkmıştır. Bunlardan 65 tanesi, yerel gazete ve dergilerdir.¹² 20. yüzyılın başlarında taşrada 29 şehirde matbaalar kurulmuş ve gazeteler çıkarılmıştır.¹³

³ Kuruca ve Özmenli, 2019: 357.

⁴ Topuz, 2016: 19.

⁵ Erduran, 1959: 181-182.

⁶ Topuz, 2016: 19.

⁷ Çadircı, 1991: 216.

⁸ İbrahimov, 2016: 87.

⁹ Erdoğan, 2007: 29.

¹⁰ Kuruca ve Özmenli, 2019: 358.

¹¹ Şahin, 2016: 452-453.

¹² Polat, 2002: 9.

¹³ Kocabaşoğlu, 1991: 142.

1. Giresun'da Basın Hayatının Başlaması

Giresun'da basın hayatı 1910 yılından sonra başlamıştır. Özellikle Milli Mücadele Dönemi ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında, çok dinamik bir basın hayatı görülmektedir. Şehirdeki matbaalarda basılan gazeteler ve dergiler, halkın bilinçlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Çıkarılan gazete ve dergilerde sadece yerel konular değil, ülke meseleleri de işlenmiştir.

Giresun'da ilk gazete çıkarma faaliyetlerinin başlaması, şehirde bulunan Rum azınlığının dış tahrikleri de arkasına alarak, bir Pontus devleti kurma hayali ile yakından ilgilidir. Çünkü bu çalışmalara tepki olarak birkaç idealist Giresunlu genç, gazete çıkararak Giresun halkını Rum azınlığının yapmış olduğu bu menfi faaliyetlere karşı bilinçlendirmeye çalışmışlardır.¹⁴

Gazete ve dergilerin çıkarılmasında en önemli araç olan matbaa, Giresun'da II. Meşrutiyetin ilanından sonra kurulmuştur. 1910-1923 yılları arasında şehirde, Yeni Yol, Giresun ve İttihat Terakki matbaaları basın hayatına hizmet etmişlerdir.¹⁵

Giresun'da ilk gazeteyi Mehmet Hamdi Bey, 1910 tarihinde "Giresun" adıyla çıkarmış ve iki yıl kadar yayın hayatı olmuştur. Mehmet Hamdi Bey, İstanbul'da Mehmet Tahir tarafından çıkarılan "İrtika" adlı gazetede, şiir, hikâye ve makaleler yazmış, gazetesinin yüzde on gelirini Hacı Hüseyin Mahallesi'nde bulunan ilkokula bağışlamıştır. Temmuz 1910 tarihinden itibaren haftada bir pazartesi günleri çıkarılan gazetede, günlük haberler, duyurular, edebi yazılar ve Tercüman-ı Hakikat ile Giresun Maarif gazetelerine cevap olacak nitelikte yazılar kaleme alınmıştır. Giresun gazetesinin adı, 12 Şubat 1912'de "Karadeniz" gazetesine dönüşmüştür. Karadeniz gazetesi, Meşrutiyet yönetimine tekrar geçiş sonrası, halka Meşrutiyet yönetiminin güzelliklerini anlatmakla birlikte, Hürriyet ve İtilaf Fırkasının Giresun'da teşkilatlanmasından sonra, İttihat ve Terakki Fırkasının faaliyetlerini eleştiren bir tutum sergilemiştir. Denilebilir ki, Karadeniz gazetesi, Hürriyet ve İtilaf Fırkasının bir yayın organı gibi politika yürütmüştür.¹⁶

Şehirde yayın hayatına başlayan ikinci gazete, İbrahim Halil Bey tarafından Mart 1911' de çıkarılan "Giresun Maarif" gazetesidir. Gazetede, vatanın ve milletin menfaatine hizmet edecek herkes için kapısının açık olduğu belirtilerek, gazetenin gelirinin şehirde bulunan İslam, Rum ve Ermeni ilkokullarına ait olduğu vurgulanmıştır.¹⁷

Şehirde yayın hayatına başlayan üçüncü gazete ise, Ahmet Ziyaeddin Bey tarafından 2 Mart 1912 çıkarılan "Hadim-i Millet" gazetesidir. Gazete, hiçbir fırkayla ilgisi olmadığını belirtmesine rağmen, daha ilk sayısından itibaren İttihat ve Terakki Fırkası'nın savunuculuğunu yapmıştır. Gazetenin, siyasi kuvvetlerden hiçbirinin etkisi altında olmadığı, ancak tarafsız da olmadığı vurgulanıp, millet ve memleketin menfaatine uygun gördükleri İttihat ve Terakki Fırkası'nın programına uygun bir yayın politikası izleyeceği belirtilmiştir.¹⁸ Hadim-i Millet gazetesinde Türkiye ve Türkler kavramlarına devamlı yer verilmiştir. Gazetede, Hürriyet ve İtilaf Fırkası tarafından gerçekleştirilen konferanslarda, Türklüğe hakaret edildiği, Türkler için barbar ifadesinin kullanıldığı belirtilmiştir. Karadeniz gazetesinde ise daha çok Osmanlı İmparatorluğu vurgusu yapılmıştır.¹⁹

Meşrutiyetin yeniden ilanından sonra Giresun'da bir mizah gazetesi de yayın hayatına başlamıştır. Dava Vekili Ali Osman Bey tarafından 1912 yılında haftalık "Kavlak" adlı mizah gazetesi çıkarılmıştır. Gazeteye gönderilecek yazılar için mutlaka tebessüm uyandıracak yazılar şartı getirilmiştir.²⁰

¹⁴ Albayrak, 1997: 288.

¹⁵ Şahin, 2016: 2016; Albayrak, 1997: 288.

¹⁶ Şahin, 2016: 456.

¹⁷ Şahin, 2016: 456.

¹⁸ Şahin, 2016: 457.

¹⁹ Şahin, 2016: 458.

²⁰ Şahin, 2016: 456.

Giresun'da, Milli Mücadele Dönemi'nin tam ortasında yayın hayatına başlayan diğer bir gazete, Osman Ağa tarafından 17 Ocak 1920 tarihinde çıkarılan ve 9 aylık süre zarfında 26 sayı yayınlanan "Gedikkaya" gazetesidir.²¹ Osman Ağa, basın yoluyla hem Milli Mücadele hareketinin faaliyetleri konusunda Giresun kamuoyunu bilgilendirmek, hem de Giresunluların bu süreçteki tutum ve davranışlarının ne olduğu hakkında önce Giresun'a, daha sonra Osmanlı coğrafyasına duyurmak için harekete geçerek bu gazeteyi çıkarmıştır.²²

Giresun'da, Milli Mücadele Dönemi'nin hemen öncesinde yayın hayatına başlayan Işık gazetesi, bu mücadele boyunca ve Cumhuriyetin ilk yıllarında, şehrin tarih ve kültür hayatında çok önemli bir yere sahip olmuştur. 1 Nisan 1918 tarihinden 1927 yılına kadar yayın hayatını sürdürmüştür.²³

Cumhuriyetin ilk yıllarında, Giresun basın hayatı ve kültürü için önemli bir yere sahip olan "İzler" dergisi çıkmaya başlamıştır. İki haftada bir çıkan derginin ilk sayısı 22 Şubat 1924 tarihinde yayınlanmıştır.²⁴

Giresun'da Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yayın hayatına başlayan ve en uzun ömürlü gazete, "Yeşilgiresun" gazetesidir. Çemşitzade Nuri Bey tarafından 3 Haziran 1925 tarihinde çıkarılmıştır. Gazete, gayri siyasi nitelikte olup, Cumhuriyet ve Atatürk İnkıplarına bağlı bir yayın politikası izlemiştir. 1925'den 1928 yılındaki Harf İnkılabı'na kadar Arap alfabesiyle yayınlanan gazete, daha sonra Latin alfabesiyle çıkmaya devam etmiştir. Yayın politikasını hiç değiştirmeyen Yeşilgiresun gazetesi, Hasan Öğütçü tarafından 1974 yılında satın alınmıştır. Yeşilgiresun gazetesi, 29 Ekim 1975 tarihinden itibaren günlük gazete olarak, günümüze kadar yayın hayatını sürdürmüştür. Yeşilgiresun gazetesi Giresun'un son yüzyıllık hayatının her alanında çok önemli bir yere sahiptir.²⁵

Giresun, 1910 yılından 1928 Harf İnkılabı'na kadar, Doğu Karadeniz Bölgesi şehirleri arasında en fazla gazete ve dergi çıkaran şehir olmuştur. Bu zaman aralığında Gümüşhane ve Rize'de birer gazete yayımlanmasına rağmen Giresun'da, ikisi Rumca, ikisi Ermenice ve 18'i Türkçe olmak üzere toplam 22 gazete ve dergi basın hayatında yerini almıştır. Bu dönemde Giresun'da çıkan gazete ve dergiler şunlardır: Aritos (1908), Mars Island (1910), Petag (1910), Giresun'da Maarif (1910), Giresun (1910), Aritos (1911), Karadeniz (1911), Kavlak (1912), Hadim-i Millet (1912), Ana Türk Yurdu (1917), Işık (1918), Gedikkaya (1920), Yeni Giresun (1920), Yeni Yol (1923), Halk Sesi (1923), İzler (1924), Genç Mektepliler (1924), Şen Yuva (1924), Yeşil Giresun (1925), Hakikat (1926), Giresun'da Şen Sözler (1926), Genç Sesler (1928).²⁶

2. Işık Gazetesi (1918-1927)

Işık gazetesi, 1 Nisan 1918 tarihinde yayın hayatına başlamış, ilk 7 sayısı Samsun'da diğer sayıları ise Giresun'da çıkmış ve 1927 yılına kadar sürmüştür. Gazetenin sahibi ve müdürü Çemşitzade Nuri Ahmet, başyazarı Uşşâkizâde Hayrî'n-nisâ Cemil, diğer yazarları Topaloğlu Osman Akengin ve Kaymakam Niyazi Tayyib'dir. Giresun Matbaası'nda basılan gazetenin büyüklüğü 28x41 cm'dir.²⁷

²¹ Beyoğlu, 1998: 40-41.

²² Usta, 2019: 1781; Selçuk, 2018: 1025.

²³ Albayrak, 1997: 297.

²⁴ Elmas, 1998: 135.

²⁵ Kuruca ve Özmenli, 2019: 360; Erinc, 2007: 109.

²⁶ Usta, 2019: 1776.

²⁷ Albayrak, 1997: 297.

Işık gazetesinin 1918-1923 yılları arasında yayınlanan ilk 60 sayısını (2,5,6,7 sayıları hariç) Aydın Çakmak yüksek lisans tezi olarak çalışmıştır.²⁸ Bu makalede, 1923-1925 yıllarını kapsayan 61 ile 156 arası sayılar incelenmiştir. Bu sayılar, tek bir cilt halinde Yeşilgiresun Gazetesi Sahibi merhum Hasan Ögütçü Bey'in arşivinde bulunmaktadır.²⁹

Işık gazetesinin Çemşitzade Nuri Ahmet tarafından kurulma safhası şöyle gelişmiştir:³⁰

“Birinci Dünya Savaşı'nda Trabzon'un Rus işgaline uğramasından sonra, Ruslar batıya doğru ilerlemişler ancak Harşit Irmağı'ndan öteye geçememişlerdi. Buna rağmen Giresun'daki halktan Samsun'a göç edenler olmuştu. Bu göç edenler arasında Çemşitzade Nuri Ahmet de vardı. Kendisi Samsun'da iken önce "Baykal" adında bir kitabevi açmış daha sonra ise adını "Işık" a çevirmiş ve aynı isimli 1 Nisan 1918 tarihinde bir dergi çıkarmaya başlamıştır. Bu dergi Samsun'da 7 nüsha çıkmış, Rusların çekilmesinden sonra Giresun'a dönen Nuri Ahmet, 16 Aralık 1918'den itibaren Işık Dergisi'ni Giresun'da çıkarmaya başlamıştır”.

Görüldüğü gibi Işık, ilk çıktığında bir gazeteden ziyade, dergi olarak okuyucuların hizmetine sunulmuştur. "Kemalist Anadolu Basını" adlı eserde Işık Dergisi, şöyle tanıtılmaktadır:³¹

“Işık, Giresun'un liberal bir okul dergisi olup, Genç Anadolu'nun benzeridir. İçerik yönünden Genç Anadolu'dan daha iyi durumdadır. Bazen Yeni Giresun tipinde, ulusal nitelikli siyasi baş makaleler yayınlanıyor. Değindiği başlıca konu Anadolu okullarının sorunları olup, halk eğitime ilişkin makalelerde tamamen kendi görüşlerini belirtiyor. Acı sözlerle öğretmen, okul olanaksızlığı ve sorunun çözümlenmesindeki olumsuzluklardan şikâyet ediyor. Dergi aynı zamanda, bazı yerli liberallerin gerçekleştirebilme olanağı olmayan, küçük köylerde lise kurma gibi hayalperest planlarına itiraz ediyor. Hükümete, cepheden sonra tüm gücünü köye vermesini tavsiye ederken, yöneticileri, batı eğitim programlarını körü körüne taklit etmekten vazgeçerek, Müslümanlara, Türklere, örf, âdet, millî ve dinsel özelliklerini gözetken, kendine uygun bir program uygulanmasını öneriyor. Işık'ın dikkati çeken bir özelliği de diğer basında yer almayan tabiat derslerini yayınlaması, Avrupa'da eğitim görmüş ve tecrübeli bir pedagog olan yazar, bu derslerde öğrencilere, doğa dersleri (fizik, kimya, tabiat bilgisi) konularına ilişkin bilgi verilmesini tavsiye ediyor”.

Işık Gazetesi başlangıçta, her ayın birinde, on birinde, yirmi birinde olmak üzere toplam ayda üç kez çıkarken³² incelediğimiz dönemde önce her hafta Çarşamba günleri çıkmış, daha sonra ise, Pazartesi ve Perşembe olmak üzere haftada iki defa okuyucuları ile buluşmuştur.³³

2.1 Gündemi Belirleyen ve Manşetten Verilen Haberler

Elimizdeki mevcut ilk gazete 11 Temmuz 1923 Çarşamba günü çıkan 61. sayıdır. Bu sayıda gazetenin beş aydır çıkmadığının izahı yapılmıştır. Çıkmaması ile ilgili haber şöyle verilmiştir:³⁴

“Beş aydan beri matbaamızın meşgul olmasından neşriyatı tatil etmek mecburiyetinde kalan Işık, bugün şu gördüğünüz şekil ve hacimde muhterem ellerinizi öpmek imkânı bulabildi. Işık, eski şekliyle yani 12 büyük sahifelik mecmua halinde intişar etmek fırsatını buluncaya kadar şu gördüğünüz şekilde vazife-i neşriyesini ifaya çalışacaktır.” Gazetenin bu beş ay çıkmamasının sebebi ise, Ankara'dan gazetenin matbaasına resmî işler gönderilmesi ve matbaanın meşgul olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir.³⁵

²⁸ Bkz. Aydın Çakmak, Milli Mücadele Döneminde Giresun'da Yayınlanan Bir Dergi: ışık (1918-1923), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

²⁹ Zamanında bu nüshaları incelememe imkân veren Hasan Ögütçü Bey'e Allah'tan rahmet diliyorum.

³⁰ Albayrak, 1997: 298.

³¹ Albayrak, 1997: 300-301.

³² Albayrak, 1997: 297.

³³ Işık, 24 Ocak 1924, No: 70: 1.

³⁴ Işık, 11 Temmuz 1923, No: 61: 1.

³⁵ Albayrak, 1997: 299.

Gazetenin hemen hemen her nüshasında, gazetenin sahibi Çemşitzade Nuri Ahmet'in yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Giresun'un gündemini oluşturan olaylarla ilgili yorumları mevcuttur. Nitekim o tarihlerde yayın hayatına devam eden ve Giresun'un diğer bir mahallî gazetesi olan "Yeni Yol" gazetesinde İkinci Meclis seçimleriyle ilgili bir haber yayınlanıyor. Bu habere göre, Giresun'un 5 milletvekili kontenjanı vardır ve bunun 3'ü Giresun'dan seçilmiş. Diğer ikisi ise, Mustafa Kemal Paşa tarafından tespit edilmiştir. Bu adaylar Bursa eski valisi Hacim Bey ve Vatan gazetesi muharriri Hakkı Tarık Bey'dir. Yeni Yol gazetesi, iki yabancı milletvekili adayını eleştirmiş ve bütün adayların Giresun'dan olması gerektiği yönünde fikir beyan etmiştir. Çemşitzade Nuri Ahmet yazısında bu fikre karşı çıkmış ve ülke bütünlüğü içinde adayların yabancı olmasının önemli olmadığını vurgulamıştır.³⁶

İstanbul Elektrik Komisyonu ile ilgili olarak 7.000 liralık bir yolsuzluk yapılmış ve bu yolsuzluğu yapan fâillerin gün ışığına çıkarılması istenmektedir. İstiklâl Mahkemeleri'nin yeniden faaliyete geçtiği ve İstanbul istiklâl Mahkemesi'nin vatandaşlara yönelik bir beyanatı verilmiştir.³⁷

Giresun Ziraat Bankası Şubesinin 3-4 ay önce açıldığı ve bankanın vatandaşlara sağladığı imkânlardan bahsedilmiştir.³⁸

1 Ocak 1924 tarihli 68. nüsha yeni yılın ilk günü olduğu için önceki senenin değerlendirilmesi yapılmış ve önemli simaların resimleri verilmiştir. Bu resimlerde; yeryüzündeki Müslümanların muazzam Halifesi tabiriyle, Abdülmecid Efendi'nin, Aziz Türkiye'mizin ilk Reis-i Cumhuriyet tabiriyle Mustafa Kemal Atatürk'ün, rical-i mühime-i siyasimizden bazı simalar tabiriyle de, Kazım Karabekir Paşa, İsmet Paşa ve Fevzi Paşaların resimleri verilmiştir.³⁹

Gazetenin 81. nüshasında "Niçin Çıkmıyorduk?" başlığı altında verilen haberde iki aydır yayınlanmadığından bahsedilmektedir. Habere göre gazete, Vilâyet Matbaasında basılıyordu. Ancak Vali Bey'in keyfi uygulamaları gazeteye haber yapılırca, Vali Bey tarafından matbaa kapatılıyor ve makineler çürümeye terk ediliyor. Haberin devamında gazetenin kendi matbaasını kurduğu ve bundan sonra burada basılacağı belirtilmiştir.⁴⁰

Meşrutiyetin yeniden ilanının yıldönümü olan 24 Temmuz 1924 tarihinde, Giresun'daki kutlamalar manşetten verilmiştir. Giresun Halkı, topluca ellerinde al sancaklar olduğu halde Belediye Meydanında toplanmıştır. Jandarma Mektebi'nden bir bölük millî şarkılar söyleyerek meydana gelmiş ve resmigeçitte bulunmuşlardır. Maarif Müdürü Nihat Bey tarafından bir konuşma yapılmış ve Hacı Hüseyin Camii İmamı da memleketin bekası için bir dua etmiştir. Daha sonra hep beraber Vilâyet binasına gidilmiş, burada İstiklâl Marşı söylenmiş ve Vali Refet Bey tarafından 10 Temmuz (Miladi Takvime göre 24 Temmuz) inkılâbının önemi açıklanmıştır. Kutlamalar, gece yarısına kadar Giresun halkının söylediği millî şarkılar eşliğinde tamamlanmıştır.⁴¹

Trabzon istikbâl gazetesinde, Osman Ağa aleyhinde bir yazı yazılmıştır. Bu yazıya cevap olarak Çemşitzade Nuri Ahmet tarafından "Trabzon İstikbâl Gazetesine" adlı bir haber yayınlanmıştır. Haberde, Osman Ağa'nın meziyetleri sayılmış, O'nun ayağının eşkıyalık yaparken değil, harp meydanında sakat kaldığı belirtilmiştir. Ayrıca Osman Ağa'nın sağlığında, İstikbal gazetesinde Trabzon Pontuscularına yer ayrıldığı için çok kızdığı ve gazetenin Giresun'daki aboneliklerini iptal ettirdiği belirtilmektedir. Haberin sonunda, hiç mi vicdanlarının sızlamadığı ve Osman Ağa kabrinin ziyaretinin her Türk ve Müslüman için bir vecibe olduğu vurgulanmıştır.⁴²

³⁶ Işık, 11 Temmuz 1923, No: 61: 2.

³⁷ Işık, 13 Aralık 1923, No: 65: 1.

³⁸ Işık, 20 Aralık 1923, No: 66: 1.

³⁹ Işık, 1 Ocak 1924, No: 68: 1.

⁴⁰ Işık, 9 Temmuz 1924, No: 81: 1.

⁴¹ Işık, 24 Temmuz 1924, No: 84: 1.

⁴² Işık, 28 Temmuz 1924, No: 85: 1.

Seyyid Vakkas Tekkesi hakkında verilen haberde, tekkenin yıkıldığı ve almış oldukları istihbarata göre, enkazını Meclis İdaresi veya Vâkıf Müdüriyetinin satmak istediği, bu kuruluşlara müracaat eden hayır sahibi kişilerin ise tekkenin onarılması için başvurduğu yazılmıştır.⁴³

Işık gazetesi 1924 yılında Giresun'da bir umumhane yapılması tartışmasını başlatmıştır. Gazete, şehirde bu işlerin gayri resmî olarak yapıldığını, cinsel yolla bulaşan hastalıkların arttığını belirterek, okuyucuları için bu konuda bir anket düzenlemiştir. Okuyucular tarafından gönderilen mektuplarda, açılması veya açılmaması yönünde görüşler bildirilmiştir.⁴⁴

Millî Mücadele'nin önemli başarılarından birisi olan Dumlupınar Savaşı'nın yıldönümü bütün Türkiye'de kutlanırken, Giresun'da resmi bir kutlama töreninin yapılmamasını gazete eleştirmiş ve suçun halkta olmadığını, mahallî idare tarafından bir kutlama programı yapılmadığını belirtmiştir.⁴⁵

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün Giresun'u ziyareti manşetten haber olarak verilmiş ve Giresunlulara çağrıda bulunularak, şu şekilde seslenilmiştir:⁴⁶

"Bu hafta, Giresun en büyük gününü yaşayacaktır ve bizler, ey Giresunlular, dertlerimizi, dilekelerimizi, Paşa'ya bildirmeli, ihmal edilen işlerimizin meydana gelmesini istemeliyiz". Atatürk'ün Giresun'u ziyaretinden sonraki nüshasında "Yaşasın Cumhuriyetçi Giresun Gençliği" manşetinin altında şu haber verilmiştir:⁴⁷

"Memleketimiz gençliği namına Doktor Memduh Necdet Bey tarafından, Bilgi Yurdu Binası önünde, Gazi Paşa Hazretleri'ne karşı irat olunan nutuk, İstanbul matbuatında takdirlerle münakaşa olunmaktadır. Birçok gazete, bu nutka dair baş makaleler neşrediyor. Bunlardan biz yalnız Hüseyin Cahit Bey'in Tanin'deki baş makalesini aynen iktibas ediyoruz"

denilerek makalenin tamamı verilmiştir.

"Şehrimizde Elektrik" başlığı altında verilen habere göre, Doktor Eyüp Sabri Bey'in teşebbüsleri neticesinde Giresun'da bir elektrik şirketi kurulacağı bildirilmektedir. Şirket, şehrin ileri gelen 20 kişinin 1.000 lira vermek suretiyle meydana gelecek ve hisseleri halka açılacak. Haberde bir Fransız mühendisle temasa geçildiği, ancak Giresun'un yetiştirdiği bir genç olan ve Almanya'da eğitim gören İbrahim Bey'in çağrılarak, ecnebi mühendislere para verilmemesi arzu edilmiştir.⁴⁸

Atatürk'ün Şebinkarahisar ziyareti de ayrıntılı olarak gazetede verilmiş ve resmi basılmıştır.⁴⁹

Işık gazetesi, 1924 yılı içinde önemli bir mesele olan Musul Sorunu'nu da haber yapmıştır. İngiltere Başbakanı Makdonald İngiltere'deki yeni seçimler için propaganda gezisine çıkmış ve İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da yaptığı açıklamalarda Musul Meselesi hakkında Türkiye'nin aleyhinde bir tavır sergilemiş ve İngiltere'nin emperyalist faaliyetlerini çekinmeden söylemiştir. Haberde, İngiltere'nin bu hareketleriyle yeniden bir dünya savaşına sebep olabileceği, Türkiye'nin ise, adaletle hareket ettiği belirtilmiştir. Musul Meselesi'nin Cemiyet-i Akvâm'a havale edildiği ve tarafsız üyelerin haklı kararı sonucunda Musul'un Türkiye topraklarında kalması gerektiği vurgulanmıştır.⁵⁰

Giresun'daki vakıf müessesesinin eskisi gibi işletilemediği, bunun sonucunda vakfedilmiş olan yapıların çok harap ve bu durumun üzüntü verici olduğundan bahsedilmekle, yeni tayin edilen

⁴³ Işık, 24 Temmuz 1924, No: 84: 1.

⁴⁴ Işık, 4 Eylül 1924, No: 95: 1.

⁴⁵ Işık, 8 Eylül 1924, No: 96: 1.

⁴⁶ Işık, 15 Eylül 1924, No: 98: 1.

⁴⁷ Işık, 2 Ekim 1924, No: 103: 1.

⁴⁸ Işık, 13 Ekim 1924, No: 106: 1.

⁴⁹ Işık, 16 Ekim 1924, No: 107: 1.

⁵⁰ Işık, 23 Ekim 1924, No: 109: 1.

Evkaf Müdürü Servet Bey'in çok güzel çalışmalarla bu müesseseye yeniden bir canlılık getirdiği takdirle karşılanmıştır.⁵¹

Cumhuriyet'in İlanı'nın yıldönümü olan 29 Ekim 1924 günü Giresun'da coşkuyla kutlanmıştır. Şehrin her tarafı bayraklarla süslenmiş ve halk Belediye Meydanında toplanmıştır. Merasim mektepli gençlerin manzumeler okumasıyla başlamıştır. Daha sonra Doktor Necdet Bey, Belediyenin balkonundan, Belediye, Halk Fırkası ve kendi adına bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında, Cumhuriyetin öneminden bahisle, artık saltanat zincirinin kırıldığını, halkın bizzat yönetime ortak olduğunu belirtmiştir. Belediye Başkan Vekili Hüseyin Bey'in komutuyla birlikte bando eşliğinde İstiklâl Marşı söylenmiş ve Jandarma Mektebi, Çiçek Hatun Ana Mektebi, Nilüfer Hatun, Halide Hatun Kız Mektepleri, İlk Mektep, Hususî Mektep öğrencileri konvoy halinde valiliğe hareket etmişlerdir. Vali Bey'in konuşmasından sonra Müftü Efendi'nin duası ile birlikte merasime son verilmiştir.⁵²

“Büyük Mefkûreci Ziya Gökalp'in Ölümü” başlığı altında verilen haberde, Ziya Gökalp'in meziyetleri sıralanmış ve şu şekilde serzenişte bulunulmuştur:⁵³

“Allah'ım! Bu, daima bize mukadder mi? ... Ziya Gökalp gibi asırlardan beri beklenen Büyük Türk Aliminin bu vakitsiz ölümü bir haile, Türk Dünyası için bir kıyamet olmadı mı? Başımızı kaldırıp dünyamızı, asırlardan beri sır kalan mübarek Türk Dünyasını göreceğiz, görüyoruz derken üstat sustu... Ziya Gökalp için vatan, vatan ağlıyor”.

Giresun'un maden yönünden zengin bir şehir olduğu ve bu madenlerin bulunup çıkarılması için yapılan faaliyetlerden bahsedilmiştir. Osmanlı Donanması eski Kumandanı Arif Paşa, çalışmalarında bulunmuş ve Ayvasıl Burnu'ndaki Aralık Dere'de manganez madenine temas etmiş, çıkarılması için yabancı bir mühendisle dönmek üzere İstanbul'a gitmiştir.⁵⁴

Çemşitzade Nuri Ahmet, "Yetişen Nesil" başlığı altında yazdığı makalesinde, akşam yemeğinden sonra dışarı çıktığını, dolaşırken üç gençle karşılaştığını ve bu gençlerin ağıza alınmayacak edepsiz şarkılar söylediğini belirterek, kendi çocukluğu ile şimdiki yeni nesil arasında mukayese yapmıştır. Bu mukayeseye göre, O'nun nesli çok edepli, büyüklerine karşı saygılı ve kendisini geleceğin büyükleri olarak hazırlayan bir nesildir. Yeni yetişen nesil ise bu olgunluğa varamamış ve kendisini hazırlayamamıştır.⁵⁵

“İbadet Hıyanet mi dir” başlığı altında verilen haberde, 18 Aralık 1924 tarihli İstanbul'da neşredilen Cumhuriyet gazetesinde Kaya Alp imzalı "Kara Kuvvet" başlıklı makalenin tamamı verilmiştir. Makalede, Bursa mebusluğuna seçilen Nureddin Paşa eleştirilmiş bu seçilme kara kuvvet namına kazanılmış bir zaferdir, yorumu yapılmıştır. Nureddin Paşa'nın vasfı, sabah namazlarını Ulu Camii'nde kılması ve bütün hayatını dindarlıkla geçirmesi olarak telakki edilmiş ve yazar tarafından çağdaş medeniyetin bu yüzden yakalanamadığı, Bursalıların bu zata nasıl oy verdiğini anlayamadığını belirtmiştir. Işık gazetesi bu makaleyi aynen verdikten sonra, öncelikle bu “kara kuvvet” tabirinin ne anlama geldiğini ve yazan tarafından açıklanmasını istemiştir. Nureddin Paşa'nın askerî başarılarından bahsedilerek, kendisinin bu vatan ve millet için her türlü fedakârlığı yaptığını, eğer Nureddin Paşa'nın karısı, oğlu ve kızlarıyla birlikte dans etmeye gitse ve içki içse “beyaz kuvvet” mi olacağı sorulmuştur. Ayrıca İslam dininin ilim ve fenni öğrenmeyi, bu uğurda beşikten mezara kadar çalışmayı, terakki ve medeniyet namına dünyadaki bütün Gayrimüslimlerden daha ileride bulunmayı emrettiği gibi, namaz ve ibadeti de emrettiği belirtilmiştir. Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun başında Türkiye Devleti'nin resmî dini İslâm dini olarak yazılmışken, dinin emrettiği namaz kılmak vazifesini “kara kuvvet” diyerek ve bu “kara kuvveti” yılan addederek basının ezilmesini talep eden kişinin

⁵¹ Işık, 27 Ekim 1924, No: 110: 1.

⁵² Işık, 30 Ekim 1924, No: 111: 1-2.

⁵³ Işık, 30 Ekim 1924, No: 111: 1.

⁵⁴ Işık, 3 Kasım 1924, No: 113: 1.

⁵⁵ Işık, 10 Kasım 1924, No: 114: 1.

önce, eğer bu “kara kuvvet” İslam dini ise, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nun başında bulunan İslâm dini kaydını ezmesi gerektiği tavsiye edilmiştir.⁵⁶

1925 yılında Giresun’da gök gürültüleri ve şimşeklerle başlayan büyük bir fırtınada çok büyük bir hasar meydana gelmiş ve fırtınanın yaptığı tahribat 85.000 Lira olarak tahmin edilmiştir.⁵⁷

Işık gazetesinde Giresun’a ait ticarî hayat istatistikî bilgilerle verilmiştir. Nitekim 1924 yılına ait ihracat ve ithalat, yine bu yıl içinde Giresun Limanına gelen yabancı ve yerli ticaret gemileri, ayrıntılı olarak okurlara sunulmuştur.⁵⁸ Ayrıca, istatistikî olarak 1924 yılında doğan ve ölenlerin ayrıntılı listeleri de verilmiştir. Buna göre, 247 kişi ölmüş, 448 çocuk doğmuştur.⁵⁹

“Kürdistan İsyanı” başlığı altında verilen haberde, Şeyh Said İsyanı her yönüyle okuyuculara vermeye çalışılmıştır. Haberde, bir taraftan Musul Meselesi diğer taraftan Yunanistan ve İtalya’nın tutumları göz önünde iken, bütün bunlardan beter, Kürdistan İsyanıyla karşılaşmak Hükümeti müşkül duruma getirecektir, denilmiştir.⁶⁰ İsyanı çıkaranlar, Nemrut Mustafa, Şeyh Said ve Şehzâde Selim olarak sayılmaktadır. İsyancıların üzerlerinde Fransız ve İngiliz araç-gereçlerinin bulunması, isyanın gerçekte kimlere hizmet ettiğini açıklamaktadır. O taraftaki halkın taassubundan ve cehaletinden istifade eden bu adamlar, dini siper ederek asıl maksatlarını gizlemişlerdir. Dağıttıkları beyannamelerde halifesiz Müslümanlık olamayacağını okullarda dinsizlik öğretildiğini ileri sürmüşlerdir. Hiç şüphesiz bunlar yüzlere geçirilen maskedir, tabiri kullanılmıştır.⁶¹

“İsyan Münasebetiyle Bir Mukayese” başlığı altında verilen haberde, “Cumhuriyet bir taht ise, biz gençler onun sehпасıyız. Biz kırılmadıktan sonra O, yere düşmeyecektir” denilmiştir.⁶²

Miraç Kandili münasebetiyle Bilgi Yurdu’nda yapılan tebrik merasimi, ayrıntılı olarak şu haberle verilmiştir:⁶³

“Bu ulvî geceyi Bilgi Yurdu Gençleri kemâl-i huşu ile geçirmişlerdir. Evvela Keşap Mektebi Baş Muallimi Hafız Sabit Efendi Kuran-ı Azim üş Şan’dan sahifeler tilâvet eylemiş, Maarif İkinci Kâtibi güzel sesli gençlerimizden Sırrı Bey Naat-ı Şerif okumuşlar, müteakiben Nüfus Baş Kâtibi Hafız Naci Bey’in Aşrı Şerifiyle son verilmiştir”.

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılışının 5. yıldönümü olan 23 Nisan 1925 günü, aynı zamanda Ramazan Bayramı’na da tesadüf etmiştir. O gün çıkan Işık gazetesinde aşağıdaki şu tebrik mesajı yayınlanmıştır:⁶⁴

“23 Nisan 1920 beş sene evvel İngiliz silahları, düşman süngüleri, Türk ellerinde parlarken karanlık bulutların Anadolu’yu kapladığı 23 Nisan vatanın fedakâr ve halâskâr evlâdı Büyük Millet Meclisi’nin ilk içtimasını akdetmişti. Bugün o günün yıl dönümüdür. Işık bu millî olduğu kadar ulvî olan bayramı idrakle, sevinç dalgalarıyla titreyecek olan muhterem karilere ve bütün Türklere ve Türk-lüğe arz-ı tebrikât eder”.

Ramazan Bayramı’nın üçüncü günü Giresun Türk Ocağı İdmancuları ile komşu vilâyet Ordu İdman Yurdu futbol takımları, Giresun’da Tayyare Düzü denilen Batlama’daki boş arsada bir dostluk maçı yapmayı kararlaştırmışlardır.⁶⁵ İki şehir arasındaki dostluk maçı bayramın üçüncü günü gerçekleşmiş ve Giresun takımının iki sıfır üstünlüğü ile bitmiştir. Ordu takımı,

⁵⁶ Işık, 22 Aralık 1924, No: 125: 1.

⁵⁷ Işık, 26 Ocak 1925, No: 134: 1.

⁵⁸ Işık, 19 Şubat 1925, No: 141: 1.

⁵⁹ Işık, 9 Mart 1925, No: 146: 1.

⁶⁰ Işık, 26 Şubat 1925, No: 143: 1.

⁶¹ Işık, 3 Mart 1925, No: 144: 1.

⁶² Işık, 26 Mart 1925, No: 149: 1.

⁶³ Işık, 23 Şubat 1925, No: 142: 3.

⁶⁴ Işık, 23 Nisan 1925, No: 154: 1.

⁶⁵ Işık, 23 Nisan 1925, No: 154: 1.

bayramın birinci günü özel bir motorla Giresun Limanı'na gelmiş ve Türk Ocağı gençleri tarafından karşılanmışlardır. İki şehrin bandoları eşliğinde şehirde tur atılmış ve Türk Ocağı'nda istirahate çekilmişlerdir. Gece ise misafirler sinemaya götürülmüştür. Bayramın ikinci günü ise, 130 kişilik misafir grubuyla birlikte, toplam 300 kişiye Mahir Bey Gazinosu'nda bir ziyafet verilmiştir. Bu ziyafette Giresun Türk Ocağı'nın ince saz heyeti peşrev ve şarkılarla geceye neşe katmıştır.⁶⁶

Erzurum'dan sahile incek olan demiryolu hattı ile ilgili olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, Trabzon Milletvekili Muhtar Bey ile Giresun Milletvekili Musa Kazım Bey arasında hararetli bir tartışma yaşanmıştır. Tartışmanın konusu bu hattın nereden sahile ineceği meselesidir. Trabzon Milletvekili, hattın Trabzon'a inmesini istemektedir. Mühendislerin raporları ise, Harşit Vadisi'nin hattın geçmesine daha uygun olduğu yönündedir. Işık gazetesi yorumunda, vatanın her tarafının aynen olduğunu ancak, yol çalışmalarının külfetli ve masraflı bir iş olup, ülke hazinesinin de düşünülmesi gerektiğini belirtmiştir. Sonuçta, iki milletvekilinin kendi memleketleri için yapmış olduğu bu tartışma encümene havale edilmiş ve raporlar sonucunda bir karar verilmesi istenmiştir.⁶⁷

1.2. Eğitim, Kültür, Edebiyat ve Sosyal Sorumluluk Alanındaki Haberler

Işık gazetesinin, Giresun'un kültür, eğitim ve edebiyat hayatına kazandırdıkları ve bunlarla ilgili, Giresun'da yapılan faaliyetler hakkındaki haberleri şu şekildedir:

Gazetenin çabası sonucunda Bilgi Yurdu Temsil Heyeti tarafından "Bora" adlı hissî ve aşık piyes tertip edilmiş ve biletlerin gazete merkezinden alınabileceği bildirilmiştir.⁶⁸

"Var Olsun Böyle İmamlarımız" başlığı altında verilen haberde, Bulancak Nahiyesi, Şemseddin Köyü'nün İmamı Musaoğullarından Osman Efendi, Milli Eğitim Müdürlüğü'nün verdiği plana uygun olarak ilkokul binası yapımını başlatmıştır. Bu çalışma takdirlerle karşılanmıştır.⁶⁹

Giresun'un kültür hayatında önemli bir yere sahip olan Bilgi Yurdu'nda devamlı surette yapılan konferanslar, gazetede haber olarak verilmiştir. Haberde, Maarif Müdürü Nihat Bey'in bir konferans verdiği belirtilmiştir.⁷⁰ Yine Bilgi Yurdu'nda Mühendis Sadi Bey tarafından piyano ile bir konser icra edilmiştir.⁷¹ Genel istek üzerine ise, bu konser tekrarlanmıştır.⁷²

"Fransa'da mıyız?" adlı bir haberde, Giresun'daki sinemalarda gösterilen filmlerin alt yazısının Fransızca olduğu bu yüzden anlaşamadığı ve sinema sahiplerinin buna bir çare bulması gerektiği vurgulanmıştır.⁷³ Bu haber amacına ulaşıyor ve bir sonraki nüshada verilen habere göre, İstiklâl Sineması sahibi, filmlerdeki alt yazıların Türkçe yazılması için çalışmalara başladığı belirtilmiştir.⁷⁴

Giresun'daki eğitim hayatı için önemli bir yere sahip olan Muallime ve Muallimler Cemiyeti'nin İdare Heyeti'nin oluşturulduğu bildirilmiştir.⁷⁵

Gazetenin "Bir Tarihçe" Köşesinde Cemil Hüseyin tarafından "Giresun'da Gençlerin Kurduğu Yurtlar" ve "Haftanın İzleri" köşesinde ise "Çıracık İhtiyacı" adlı makaleleri yayınlanmıştır.⁷⁶

⁶⁶ Işık, 29 Nisan 1925, No: 155: 1.

⁶⁷ Işık, 4 Eylül 1925, No: 156: 1.

⁶⁸ Işık, 13 Aralık 1923, No: 65: 4.

⁶⁹ Işık, 20 Aralık, 1923, No: 66: 2.

⁷⁰ Işık, 1 Ocak 1924, No: 68: 4.

⁷¹ Işık, 17 Ocak 1924, No: 69: 2.

⁷² Işık, 24 Ocak 1924, No: 70: 1.

⁷³ Işık, 24 Ocak 1924, No: 70:2

⁷⁴ Işık, 31 Ocak 1924, No: 75: 3.

⁷⁵ Işık, 31 Ocak 1924, No: 75: 1.

⁷⁶ Işık, 31 Ocak 1924, No: 75: 2.

Işık'ın "Küçük Hikâyeler" adlı sürekli devam eden köşesinde, Nurullah Nafiz'in "Ölümü Hatırlatan Kadın",⁷⁷ "Ölüm Musikisi"⁷⁸ gibi hikâyeleri okuyuculara sunulmuştur.

"Fikri Alâmet" köşesi, Giresun ve Türkiye genelinde çıkan dergilerin ayrıntılı olarak tanıtıldığı ve okuyucu tarafından gazete müdürlüğünden alınabileceğini bildiren köşedir. Başlıca reklamı yapılan dergiler, Giresun Bilgi Yurdu tarafından çıkarılan İzler, diğer dergiler ise Resimli Ay, Türkiye Edebiyat Mecmuası, Yeni Kafkasya Mecmuası, Mihrap, Resimli Gazete ve Kelebek Mecmualarıdır.⁷⁹

Giresun Belediye Başkanı'nın çalışmalarına bir örnek olması bakımından "Bir Alman Belediye Reisinin Vazife ve Salahiyeti Nelerdir" adlı bir makale yayınlanmıştır.⁸⁰

Gazetenin "Adabı Muâşerete Dair" köşesinde görgü kuralları ile ilgili olarak okuyucuları bilgilendirmek için her nüshada ayrı bir kural maddeler halinde yazılmıştır. Örneğin, âdâb-ı tâam yani edepli yemek yeme konu olarak alınmıştır.⁸¹

"Işık'ın Tefrikası" köşesinde ise, Dr. Memduh Necdet Bey tarafından İngilizceden naklen "Kalp Kalp İçin" adlı bir tefrika yayınlanmıştır.⁸²

Işık gazetesi sahibi Nuri Ahmet, Giresun kültür hayatına gazete çıkarmakla verdiği hizmetlerin yanı sıra, ayrıca "Işık Kitaphanesi" adlı müessesesi ile de Türkiye genelinde çıkan mecmuaları da Giresunluların hizmetine sunmuştur.⁸³

Giresun kültür hayatının önemli bir unsuru olan Bilgi Yurdu'nun Türk Ocağı'na dönüşmesi için Ankara'daki Ocak Genel Merkezi'nden izin istenmiştir. Gazetenin yorumu ise, Ocağın önemli bir teşkilat olduğu ve uzun kış gecelerinin boşa gitmemesi için bir an önce hayata geçirilmesi şeklinde olmuştur.⁸⁴

Giresun kültür hayatının diğer bir unsuru olan sinemalar, gösterime giren filmleri gazetede duyurmuşlardır. Buna göre Lâle Sineması, "Tarzan'ın Sergüzeştleri" adlı filmi gösterime başlatmış, ayrıca filmde önce Dumlupınar Merasimi'nin gösterileceği şu haberle verilmiştir:⁸⁵

Başta Reis-i Cumhuriyetimiz Gazi Paşa bulunduğu halde bütün Türk Ümera-i Askeriye ve Mülkiyesinin Türk güzidelilerinin ve yüzbinlerce kahraman askerlerimizin toplandığı Dumlupınar'da Meçhul Kahraman Abidesinin vaz-ı esas merasimi gösterilecektir".

Giresun'da yeni bir mecmua olan "Şen Yuva" yeni neşriyat adı altında haber olarak verilmiştir.⁸⁶

Işık gazetesi, okuyucuların sağlığı konusunda onları bilinçlendirmek için "Hekim Nasihatleri" adlı bir köşe açmış ve bu köşede Doktor Ahmet Haşim her hafta bir konuyu maddeler halinde yazmıştır. Örneğin, "Ağız ve Dişlerin Muhafazası",⁸⁷ "Yüz ve Ellerin ve Derinin Muhafazası",⁸⁸

⁷⁷ Işık, 31 Ocak 1924, No: 75: 3.

⁷⁸ Işık, 28 Şubat 1924, No: 79: 2.

⁷⁹ Işık, 28 Şubat 1924, No: 79: 4.

⁸⁰ Işık, 24 Temmuz 1924, No: 84: 2.

⁸¹ Işık, 15 Eylül 1924, No: 98: 2.

⁸² Işık, 30 Ekim 1924, No: 111: 3.

⁸³ Işık, 17 Kasım 1924, No: 115: 2.

⁸⁴ Işık, 20 Kasım 1924, No: 116: 1.

⁸⁵ Işık, 24 Kasım 1924, No: 117: 3.

⁸⁶ Işık, 4 Aralık 1924, No: 120: 3.

⁸⁷ Işık, 8 Aralık 1924, No: 121: 2.

⁸⁸ Işık, 15 Aralık 1924, No: 123: 2.

“Göz Hastalıkları ve Bakımı”,⁸⁹ “Burun”,⁹⁰ “Sıtma”,⁹¹ “Frengi”,⁹² “Ramazan Ayında İnsan Vücudunun Sıhhati”⁹³ gibi konularda bilgi vermiştir.

Işık gazetesinin edebiyat alanında Giresun'a kazandırdığı en önemli değerlerden birisi, Refik Halit'in Edebiyat Köşesi'nde yazmış olduğu hikâye ve yazılardır. Bu hikâye ve yazıların isimleri şunlardır:

“Bir Kış Düşüncesi”,⁹⁴ “Ördek Avında Akşam”,⁹⁵ “Boş Laf Muharriri”,⁹⁶ “El Cezire Cephesinde Görüp Geçirdiğim Yerler”,⁹⁷ “Bir İçim Su”,⁹⁸ “Bin Bir Çeşit”,⁹⁹ “Lübnan Eteklerinde Kış Güneşi”,¹⁰⁰ “Sarhoş Düşüncesi”,¹⁰¹ “Filozofun Mektubu”.¹⁰² Bu mektup Rıza Tevfik tarafından Refik Halit'e gönderilmiştir.

Trabzon'da bulunan Ziya Temsil Heyeti'nin Giresun'a geleceği, Ramazana kadar muhtelif eserleri sahneleyecekleri ve bu sayede Giresun'da ölmüş bulunan sahne hayatının yeniden canlanacağı belirtilmiştir.¹⁰³

Giresun kültürü için önemli yapı taşlarından, Türk Ocağı Şubesi'nin açılışı şu haberle duyurulmuştur:¹⁰⁴

“20 Şubat 1925 Cuma günü, Liman Reisi Mehmet, Doktor Mustafa, Evkaf Memuru Servet Beylerden müteşekkil heyet-i müteşebbise marifetiyle Bilgi Yurdu Binası'nda Türk Ocağı'nın Giresun Şubesi'nin resmi küşadı icra kılınacağından, Ocağa intisap arzu buyuran her Türk'ün yevmi mezkûrda alaturka saat 8'de teşrifleri ilan olunur. Heyet-i İdare-i Muvakkate namına Liman Reisi Mehmet Hilmi”.

Ancak Cuma günü yapılacak olan açılış, bir yangın dolayısıyla ertelenmiştir. Bu ertelemeyen sonra Giresun Türk Ocağı Şubesi'nin açılışı 27 Şubat 1925 tarihinde gerçekleşmiştir.¹⁰⁵ Türk Ocağı'nın Geçici İdare Heyeti'nden verilen bir haberle, 6 Mart 1925 tarihinde İdare Heyeti seçimlerinin yapılacağı bildirilmiştir.¹⁰⁶ Bu seçimlerden sonra Ocağın hemen kültürel faaliyetlere başladığı görülmektedir. Nitekim Ocakta Orta Mektep Müdürü Şevket Bey tarafından “Türk Ocaklarının Tarihçesi ve Faaliyeti” hakkında bir konferans verileceği, bütün üyelerin ve her Türk'ün teşrif buyurması rica edilmiştir.¹⁰⁷ Yine Türk Ocağı Musiki Şubesi tarafından bir konser verileceği belirtilerek, halk davet edilmiştir.¹⁰⁸

Giresun'da bulunan Ana Mektebi Muallimesi Emine Hanım'ın tek başına çok büyük işler yaptığından bahisle, kendisinin yalnız olduğu, yanına yeni bir muallimenin verilmesi Maarif Müdürlüğü'nden istenmiştir.¹⁰⁹

⁸⁹ Işık, 22 Aralık 1924, No: 125: 3.

⁹⁰ Işık, 8 Ocak 1925, No: 129: 3.

⁹¹ Işık, 5 Şubat 1925, No: 137: 1.

⁹² Işık, 19 Mart 1925, No: 148: 1.

⁹³ Işık, 13 Nisan 1925, No: 152: 3.

⁹⁴ Işık, 5 Ocak 1925, No: 128: 2.

⁹⁵ Işık, 29 Ocak 1925, No: 135: 2.

⁹⁶ Işık, 16 Şubat 1925, No: 140: 2.

⁹⁷ Işık, 19 Şubat 1925, No: 141: 2.

⁹⁸ Işık, 26 Şubat 1925, No: 143: 2.

⁹⁹ Işık, 3 Mart 1925, No: 144: 2.

¹⁰⁰ Işık, 5 Mart 1925, No: 145: 2.

¹⁰¹ Işık, 12 Mart 1925, No: 147: 2.

¹⁰² Işık, 5 Şubat 1925, No: 137: 2.

¹⁰³ Işık, 29 Ocak 1925, No: 135: 1.

¹⁰⁴ Işık, 19 Şubat 1925, No: 141: 3.

¹⁰⁵ Işık, 23 Şubat 1925, No: 143: 3.

¹⁰⁶ Işık, 5 Mart 1925, No: 145: 3.

¹⁰⁷ Işık, 19 Mart 1925, No: 148: 3.

¹⁰⁸ Işık, 23 Mart 1925, No: 149: 2.

¹⁰⁹ Işık, 19 Mart 1925, No: 148: 1.

Işık gazetesinin diğer bir köşesi olan “Okuduklarımdan ve Düşündüklerimden” köşesi Celal Bey tarafından yazılmış ve Zamanın Kıymeti, Vazife-i Saadet, Aşk, Servet, Arkadaşlık, İhtiras, Sanat, Musiki, Kader, Din, Terbiye konularında yazılarına devam edeceği bildirilmiştir.¹¹⁰

Giresun Muallimler Derneği'nin toplantısından haberle, bu toplantıda, Ankara'da yapılacak olan Muallimler Konferansı'na gönderilecek murahhas meselesi tartışılmış, neticede Giresun Mebusu Hakkı Tarık Bey'in murahhas olarak seçilmesi kararlaştırılmış ve kendisi durumdan haberdar edilmiştir.¹¹¹

Işık gazetesi, sosyal olaylara ve tabii afetlere karşı çok hassas davranmış ve kampanyalar düzenlemiştir. Nitekim 1923 yılı Kurban Bayramı vesilesiyle, 24 Temmuz 1923 tarihli nüshanın gelirini, Hilâl-i Ahmer yani Kızılay Kurumu'na terk etmiştir. Ayrıca Hilâl-i Ahmer'in yapmış olduğu hayırlı işlerden bahisle, kurban derilerinin bu kuruma verilmesinin bir dinî ve millî vazife olduğu vurgulanmıştır.¹¹²

Giresun'da yapılan Memleket Hastanesi için gazete yardım kampanyası düzenlemiş, kampanyaya Feridunzâde Hacı Hasan Efendi, eşya vererek katılmış, Sütlaşzâde Mustafa Efendi ise, hastaneyi ziyaret ederek, eksiklerini sorup gerekli yardımı yapmıştır.¹¹³

Şehrin ileri gelen aileleri arasındaki evlilik merasimlerini de Işık gazetesi okuyucularına duyurmuştur. Bir evlilik merasimi haberi şöyle verilmiştir.¹¹⁴

“Eşraf-ı memlekette Larçınzâde Mahir Bey'in mahdumları Lütfi Bey'le birader zadesi Merhum Hakkı Bey'in kerimeleri hanımın emri masnun akdleri, Mahir Bey'in kaledeki hanelerinde icra kılınmıştır. Nikâhın akdini bize havai fişekler ilan ederken, içimizden bir ses yükseldi. Cenabı Hâk mesut ve bahtiyar eylesin”.

Gazete tarafından, geliri frengi hastalığına yakalanan insanların tedavisi için kullanılmak üzere, bir piyango düzenlenmiş ve piyangodan dağıtılacak olan eşyalar liste halinde verilmiştir.¹¹⁵

Gazete, okuyucuların şikâyetlerine de yer vermiştir. Nitekim bir okuyucunun yazdığına göre, Çınarlar Fırınının karşısındaki kabristanlığa, muhacirler cenazelerini derin kazılmamış şekilde defnettikleri için sıcakların etkisiyle kokular meydana gelmiştir. Mektubunda okuyucu, muhacirlerin de şehir halkı gibi cenazelerini, Tabaklar Deresindeki kabristanlığa defnetmelerini idarecilerden talep etmiştir.¹¹⁶

Danimarkalı turist grubu, iki haftalığına Giresun'a gelmiş ve giderlerken Türklerin misafirperverliğini şükranla anacaklarını, seneye Danimarka'yı ziyaret etmek isteyen Türkleri büyük bir memnuniyetle karşılayacaklarını söylemişlerdir.¹¹⁷

“Müzayede” başlığı altında verilen haberde, Ayakkabıcı Temel Usta'nın borcu yüzünden haczedilen 3 çift fotin kundurası, Belediye önünde Osman Ağa Meydanı'ndaki Pazar yerinde müzayede ile satılacağı duyurulmuştur.¹¹⁸

1924 yılında Erzurum ve Kars havalisinde meydana gelen depremden dolayı Işık gazetesi, bir nüshanın gelirini de bağışlayarak yardım kampanyası başlatmıştır. Okuyuculara “Erzurum felâketzedelerine senin yardım ellerin uzanmayacak mı? Dünyanın her tarafından felâketzedelerin imdadına koşulurken, biz Giresunlular sessiz ve lakayt mı kalacağız. Haydi, arkadaş,

¹¹⁰ Işık, 23 Mart 1925, No: 149: 2.

¹¹¹ Işık, 23 Nisan 1925, No: 154: 2.

¹¹² Işık, 24 Temmuz 1923, No: 63: 1-2.

¹¹³ Işık, 13 Aralık 1923, No: 65: 3.

¹¹⁴ Işık, 13 Aralık 1923, No: 65: 4.

¹¹⁵ Işık, 20 Aralık 1923, No: 66: 3.

¹¹⁶ Işık, 31 Temmuz 1924, No: 86: 2.

¹¹⁷ Işık, 7 Ağustos 1924, No: 88: 2.

¹¹⁸ Işık, 25 Ağustos 1924, No: 92: 1.

öz kardaşlar bizden yardım bekliyor” denilerek, kampanyaya teşvik edilmiştir.¹¹⁹ Erzurum'daki deprem için Giresun'daki Yıldız Lokantası bir günlük gelirini bağışlamış ve o gün yemekler yenirken bir de piyango düzenlenmiştir.¹²⁰

Giresun'un en önemli tarım ürünü ve geçim kaynağı olan fındık hakkında yapılan çalışmalar ve fındık ticareti ile ilgili müteşebbislerin icraatları da Işık gazetesinde geniş şekilde yer almıştır. 1923 yılı fındık piyasası ile ilgili verilen haberde, fındığın geç olmasına rağmen memleketin yüzünü güldürecek derecede fiyat yaptığı belirtilmiştir. Buna göre iç fındığın fiyatı 98 ile 100 kuruş arasındadır. Fındık fiyatlarının bu kadar yüksek olması, Avrupa'ya bizzat Giresunlu tüccarların ihracat yapmaları ve buna paralel olarak rekabete girmeleridir, denilmektedir.¹²¹

Trabzon İstikbâl gazetesinin fındıkla ilgili vermiş olduğu habere göre, Ziraat Vekâleti tarafından İtalya'dan davet edilen fındık mütehassısı yakında Giresun'a gelerek 3 ay boyunca incelemelerde bulunacaktır.¹²²

1924 yılı fındığın dış piyasaya sevkî, her sene olduğu gibi yine merasimle yapılmıştır. İlk sevkîyat şehrin ileri gelen tüccarlarından olan Feridunzâde Hacı Hasan Efendi'nin iç fındık çuval-ları, hamallar tarafından iskeleye taşınmış, Hacı Hüseyin Mahallesi İmamı Hoca Raşit Efendi dua okumuş ve kurbanların kesilmesinden sonra fındıklar Canik Vapuruna yüklenmiştir.¹²³ Yine 1924 yılı için Giresun Ticaret Odası tarafından, Fındık Muayene Heyeti oluşturulmuştur. Bu heyetin görevi, Giresun fındığının Avrupa piyasasında değerinin düşmemesi için, ihraç edilen fındıkları bakmakla yükümlüdür. Heyete, ilk 15 gün için, Feridunzâde Hacı Hasan ve Çobanzade Hafız Veysel Efendiler birinci hafta, Hacızade Hacı Emin ve Akifzade Fahri Efendiler ise ikinci hafta için görevlendirilmişlerdir.¹²⁴

“Fındıklarımıza Dair” adı altında verilen haberde, fındık demek, Giresun demek olduğu, bu yüzden fındığın hastalık sebebiyle yıllık mahsul miktarının düştüğü buna çare bulunmazsa, Giresun iktisadî hayatının bitebileceği belirtilmiştir. Ayrıca yukarıda bahsedilen fındık mütehassısı gelmemiş ve hastalığın yayılması devam etmiştir. Gazete, bu duruma Ticaret Odasının el atmasını ve bir an önce uzman kişilerin getirilmesini istemiştir.¹²⁵

Ziraat Vekâleti senelik bir dergi çıkarmıştır. Bu dergide fındıkla ilgili konular alınarak, Işık gazetesi tarafından okuyucularına sunulmuştur.¹²⁶

Fındık yağının da önemli bir ihraç maddesi olduğu belirtilerek, özellikle çürük fındıkların bu yolla değerlendirilip, İstanbul'daki sabun fabrikalarına gönderildiği belirtilmiştir.¹²⁷

Fındığın yanında, Giresun'dan ilk defa Karadeniz Vapuru ile tütün sevk edilmiştir. Gazetenin yorumu ise, tütünün de yetişmesi için arazinin uygun olduğu yönündedir.¹²⁸

Işık gazetesi şehir haberleri dışında, diğer vilâyetlerden ve ülke dışından da haberlere yer vermiştir. Bu haberler, haberin verildiği yerde devamlı yaşayan insanlardan gelen mektuplar sayesinde ulaşılmış ve haberin başında da belirtilmiştir. Örneğin; “İstanbul Mektupları, yazarı

¹¹⁹ Işık, 9 Ekim 1924, No: 105: 1.

¹²⁰ Işık, 13 Ekim 1924, No: 106: 3.

¹²¹ Işık, 31 Ocak 1924, No: 75: 2.

¹²² Işık, 9 Temmuz 1924, No: 81: 1.

¹²³ Işık, 18 Ağustos 1924, No: 90: 1.

¹²⁴ Işık, 18 Ağustos 1924, No: 90: 1.

¹²⁵ Işık, 28 Ağustos 1924, No: 93: 1.

¹²⁶ Işık, 27 Ekim 1924, No: 110: 3.

¹²⁷ Işık, 30 Ekim 1924, No: 111: 3.

¹²⁸ Işık, 15 Eylül 1924, No: 98: 2.

Ahmet Hulusi",¹²⁹ "Şarkî Karahisar Mektupları",¹³⁰ "Ankara Mektupları", "Ankara'da Kış, yazarı Sami Abidin",¹³¹ "Rize Mektupları, yazarı Kemal Zeki",¹³² Tirebolu Mektupları,¹³³ "Berlin Mektupları".¹³⁴ Bu mektuplar da, yazıldığı şehrin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumu hakkında bilgiler verilmiştir.

Gazetede devamlı köşe yazıları olarak, "Gözdağı" rumuzuyla yazılan "Cilve-i Zaman Köşesi", "Hed Hed" rumuzuyla "Tûhfe-i Zaman Köşesi" ve "Gülerim Köşesi" bulunmaktadır. İlk iki köşede, güncel konularla ilgili iğneli bir üslûpla yazılar kaleme alınmış, Gülerim Köşesi ise mizahî bir köşe olup, cümle söylenip, arkasından "Gülerim" tabiri eklenmiştir.¹³⁵

Sonuç

Basın hayatı, toplumların her konuda bilgi alması ve bilinçlendirilmesi konusunda en önemli araçlardır. Geçmişteki olayların açığa çıkmasında çok önemli rolü olan gazeteler, yayınladıkları dönemin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerini büyük ölçüde ortaya koymuşlardır. Özellikle yerel gazeteler, yayınladıkları şehirler için son derece hayati öneme sahiptir. Yerel gazetelerin, şehir tarihi çalışmaları ve şehirlerin geçmişteki her alanda özelliklerini anlamada büyük etkileri olmuştur. Giresun'da basın hayatı 1910 yılından sonra başlamıştır. Özellikle Milli Mücadele dönemi ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında, çok dinamik bir basın hayatı görülmektedir. Şehirdeki matbaalarda basılan gazeteler ve dergiler, halkın bilinçlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Çıkarılan gazete ve dergilerde sadece yerel konular değil, ülke meseleleri de işlenmiştir. Giresun'da ilk gazete çıkarma faaliyetlerinin başlaması, şehirde bulunan Rum azınlığın dış tahrikleri de arkasına alarak, bir Pontus devleti kurma hayali ile yakından ilgilidir. Çünkü bu çalışmalara tepki olarak birkaç idealist Giresunlu genç, gazete çıkararak Giresun halkını Rum azınlığın yapmış olduğu bu menfi faaliyetlere karşı bilinçlendirmeye çalışmışlardır. Gazete ve dergilerin çıkarılmasında en önemli araç olan matbaa, Giresun'da II. Meşrutiyet'in ilanından sonra kurulmuştur. 1910-1923 yılları arasında şehirde, Yeni Yol, Giresun ve İttihat Terakki matbaaları basın hayatına hizmet etmişlerdir. Giresun, 1910 yılından 1928 Harf İnkılabına kadar, Doğu Karadeniz Bölgesi şehirleri arasında en fazla gazete ve dergi çıkaran şehir olmuştur. Şehirde ikisi Rumca, ikisi Ermenice ve 18'i Türkçe olmak üzere toplam 22 gazete ve dergi basın hayatında yerini almıştır. Işık gazetesi, Giresun basınının yapı taşı oluşturmuş, Millî Mücadele'nin başlamasıyla, yayın hayatına başlamış, askerler cephelerde savaşırken, fikirlerini ortaya koyarak Milli Mücadele'de üstüne düşen görevi yerine getirmiştir. Milli Mücadeleden sonra ise, genç Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuş, bu yeni devletin birçok problemi olmuştur. Işık gazetesi, bu problemleri yapıcı bir üslûpla ortaya koymuş, çözülmesi için yollar göstermiştir. Giresun şehri için ise, etkili ve yapıcı bir muhalefet ile mahalli idarenin karşısında yer almış, meseleleri gün ışığına çıkarıp, devamlı gündemde tutmuştur. Özellikle yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişmesinin, medeniyet seviyesine ulaşmasının, ancak eğitim ve kültürle olacağını göz önüne alarak, bu alanlara büyük önem vermiştir.

KAYNAKÇA

Albayrak, Hüseyin, (1997), "Milli Mücadele'de Giresun Basını", *Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri* (24-25 Mayıs 1996, Giresun), Giresun: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, 287-323.

¹²⁹ Işık, 17 Ocak 1924, No: 69: 3.

¹³⁰ Işık, 18 Ağustos 1924, No: 90: 2.

¹³¹ Işık, 8 Aralık 1924, No: 121: 2.

¹³² Işık, 15 Aralık 1924, No: 123: 2.

¹³³ Işık, 22 Aralık 1924, No: 125: 3.

¹³⁴ Işık, 19 Ocak 1925, No: 132: 1-2.

¹³⁵ Işık, 4 Eylül 1924, No: 95: 1-2.

_____, (2005), "Doğu Karadeniz Bölgesinde İlk Matbaa, İlk Gazete ve İlk Salname", *Karadeniz Araştırmaları*, 4, 39-52.

_____, (2010), *Dünden Bugüne Trabzon Basını*, 1, Ankara: Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı Yayını.

Beyoğlu, Süleyman, (1997), "Milli Mücadele'de Giresun'un Yeri", *Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri* (24-25 Mayıs 1996, Giresun), Giresun: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, 209-230.

_____, (1998), "Osman Ağa'nın Gedikkaya Gazetesi ve Mustafa Kemal Paşa", *Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri* (30-31 Mayıs 1998, Giresun), İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, 39-43.

_____, (2009), *Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa*, İstanbul: Bengi Yayınları.

Çadırcı, Musa, (1991), *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Çakmak, Aydın, (2010), *Milli Mücadele Döneminde Giresun'da Yayımlanan Bir Dergi: Işık (1918-1923)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Demir, Kenan, (2014), "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 57-88.

Elmas, Nazım, (1998), "İzler Mecmuası'nın Giresun Kültür Hayatındaki Yeri", *Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri* (30-31 Mayıs 1998, Giresun), İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, 133-144.

Erdoğan, İrfan, (2007), *Türkiye'de Gazetecilik ve Bilim İletişimi / Yapısal Özellikler Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.

Erinç, Orhan, (2007), "Yerel Medyanın Tarihsel Gelişimi ve Geleceği", *Türkiye'de Yerel Basın* (Ed. Suat Gezgin), İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 107-109.

Işık Gazetesi.

İbrahimov, Osman, (2016), "Osmanlı Devleti'nde İlk Basın Yayın Faaliyetleri ve Tuna Gazetesi", *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 82-94.

Kocabaşoğlu, Uygur, (1991), "Tuna Vilayet Gazetesi", *OTAM*, 2, 141-149.

Kuruca, Nazım - Özmenli Mehmet, (2019), "Yerel Tarih Çalışmasına Giresun Örneği: Yeşilgiresun Gazetesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12-62, 356-369.

Polat, Nazım Hikmet, (2002), "Türkiye'de Yerel Basının Gelişimine Kısa Bir Bakış", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 12, 7-25.

Sarısamam, Sadık, (1999), *Cumhuriyetin İlk Yıllarında (1923-1930) Giresun (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat)*, İstanbul: Giresun Belediyesi Yayınları.

Selçuk, Bahir, (2018), "Milli Mücadele'nin Elazığ'dan Yükselen Sesi Satvet-i Milliye'nin Edebi Yönü Üzerine", *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu Bildirileri* (19-21 Ekim 2016, Elazığ), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 2, 1021-1062.

Şahin, Dursun, (2016), "II. Meşrutiyet Gazeteciliğine Giresun'dan İki Örnek: Hadim-i Millet ve Karadeniz", *Journal of Turkish Language and Literature*, 2/1, 451-462.

Topuz, Hıfzı, (2016), *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Usta, Veysel, (2019), "Osman Ağa Tarafından Giresun'da Çıkarılan Gedikkaya Gazetesi Üzerine Bir Değerlendirme", *History Studies*, 11/5, 1773-1838.

Ek

Işık, 19 Eylül 1924, No: 101